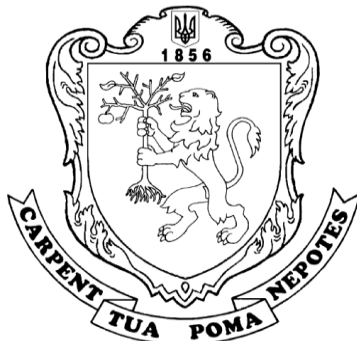

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДОРАДНИЦТВО У СФЕРІ АГРОБІЗНЕСУ»**

1. Профіль дисципліни

<i>Кафедра економіки</i>	Спеціальність 051 Економіка Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Кваліфікація Доктор філософії Кількість кредитів – 4 – 120 год. Рік підготовки – 2, семестр – 4 Дні занять – відповідно до розкладу. Консультації – відповідно до графіка навчального процесу. Мова викладання – українська.
--------------------------	--

1. Інформація про викладача

Викладач	Д.е.н., професор Черевко Георгій Владиславович
Контактна інформація	gcherevko@ukr.net

АНОТАЦІЯ

Реформування відносин власності на селі, трансформація об'єктів господарювання у підприємства різних форм господарювання та їх диверсифікація дуже гостро поставили проблему поширення нової інформації, знань, нововведень в аграрному секторі, потребу у навчанні дорослого населення, підвищенні кваліфікації і перекваліфікації працівників агросектору, вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок фермерів тощо. Вирішувати ці завдання покликані нові формування – сільськогосподарські дорадчі служби. Законодавчою базою їх діяльності є Закон України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”. Сільськогосподарське дорадництво виконує наукову, навчальну інноваційну і соціальну функції, чим сприяє зростанню добробуту сільського товаровиробника.

В Україні створено сільськогосподарські дорадчі служби в усіх областях. Вони функціонують у різних організаційно-правових форм. Їх діяльність сприяє формуванню принципово нових відносин між аграрними товаровиробниками, обслуговуючими, комерційними структурами, органами виконавчої державної влади, аграрними службами, сільськогосподарською наукою та освітою тощо.

"Дорадництво у сфері агробізнесу" є складовою частиною сукупності наукових дисциплін з підготовки фахівців наукового плану для аграрного сектору економіки України.

Запитання для самоконтролю і тести, які наводяться в методичних рекомендаціях, а також список рекомендованих джерел вихідної інформації сприяють успішному засвоєнню навчального матеріалу. У зв'язку з великим обсягом матеріалу та обмеженістю часу, виділеного для лекційних та семінарських/практичних занять, деякі питання курсу виносяться на самостійне опрацювання здобувачів наукового ступеня PhD.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є дати цілісну і логічно-послідовну систему знань про організацію дорадчої діяльності, методи і форми навчання дорослої аудиторії, надання їм послуг з консультування тощо.

Завданням навчальної дисципліни є забезпечення майбутніх фахівців необхідною теоретичною базою та правовими знаннями для їх успішної роботи з фахівцями аграрного сектору економіки, власниками аграрних підприємств у формі консультувань, навчань, семінарів, підвищення кваліфікації, виставок, “Днів поля” та ін. у тому числі із залученням фахівців із дорадчих служб і науковців із закордонних університетів, провідних виробників агрохімічної та агротехнічної продукції тощо.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Основними видами навчальних аудиторних занять, під час яких здобувачі наукового ступеня PhD отримують необхідні знання, є лекції та практичні заняття. В межах робочого часу викладач може проводити консультації для

здобувачів наукового ступеня PhD . Аналогічні форми навчання можуть бути при необхідності проводитись з використанням навчальних інтернет-платформ у режимі он-лайн.

При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції у формі бесіди, розповіді, пояснення, дискусії та лекції з відповідним ілюструванням і демонструванням за допомогою мультимедійних пристроїв.

Лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, дискусії дозволяє привернути увагу здобувачів наукового ступеня PhD до найбільш важливих питань теми лекції, винести на обговорення дискусійні питання та визначити у процесі інтерактивного комунікування особливостей сприйняття навчального матеріалу здобувачами освіти.

Лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв – це візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядаються за допомогою мультимедійних технічних засобів. Ці дві форми лекцій можуть бути поєднані.

При проведенні практичних занять передбачене виконання практичних завдань у формі вирішення здобувачами наукового ступеня PhD ситуативних завдань (кейсів) і тестів, проведення ділових ігор, заслуховування усних відповідей, доповідей, а також рефератів та демонстрація презентацій, підготованих як індивідуальні завдання за темами, що виносяться на самостійне вивчення .

Здобувачі наукового ступеня PhD працюють з друкованими чи надісланими їм в електронній формі інформативним матеріалом та завданнями, або з інформацією з мережі Інтернет.

Процес вивчення здобувачами наукового ступеня PhD супроводжується здійсненням наукових досліджень і написанням та опублікуванням за їх результатами наукових статей, тез доповідей на конференціях, круглих столах та наукових семінарах.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ») В АУДИТОРНИЙ ЧАС

Лекції і практичні заняття можуть проводитися з використанням сервісу платформ ZOOM.US., Google Classroom. Також викладач і здобувачі наукового ступеня PhD можуть спілкуватись через електронну пошту, Viber, Google Classroom, інші доступні засоби комунікації. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач наукового ступеня PhD відсутній на занятті з поважної причини, він/вона презентує виконані самостійно завдання на консультації у викладача. Виконання завдань повинно здійснюватись із обов'язковим дотриманням засад академічної доброчесності.

РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Після вивчення навчальної дисципліни здобувачі наукового ступеня PhD здобувають такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми спеціальності «Економіка»):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми спеціальності «Економіка»):

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Дорадництво у сфері агробізнесу” здобувачі наукового ступеня PhD повинні засвоїти такі **програмні результати навчання** (ПРН відповідно до освітньої програми):

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумковий (семестровий) контроль з навчальної дисципліни «Дорадництво у сфері агробізнесу» проводиться у формі заліку або шляхом накопичення балів за поточним контролем по змістовним модулям в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Поточний контроль проводиться за результатами роботи аспірантів на семінарських заняттях, методом оцінювання контрольних робіт, шляхом оцінювання рефератів, індивідуальних завдань.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною системою з переведенням у систему оцінок за національною шкалою, а також із забезпеченням ранжування досягнень за шкалою ЄКТС.

Політика оцінювання – передбачає дотримання принципів академічної доброчесності та студентоцентрованого підходу.

Академічна доброчесність - дотримання вимог Положення про академічну доброчесність у ЛНУП». Доступне за посиланням: <https://www.lnup.edu.ua/uk/nav-metviddil/zahalni-polozhennia>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Філософія і місія дорадництва. Генерування змін шляхом залучення людей до освітньої діяльності і безперервного навчання. Поняття дорадчої служби. Основні завдання дорадчої служби.

Складові елементи системи дорадництва. Їх завдання і функції. Структура дорадчої служби різного рівня. Методи діагностики проблем. Основні принципи і форми роботи з клієнтами. Розбудова системи сільськогосподарського дорадництва: нові підходи у підтримці сільськогосподарських виробників. Роль і місце аграрних навчальних закладів у розвитку дорадництва.

Формування дорадчої служби. Бізнес-план дорадчої служби.

Соціально спрямовані та комерційні (платні) дорадчі послуги. Встановлення вартості дорадчих послуг. Інформаційне забезпечення дорадчих послуг

ТЕМА 2. МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ

Способи передачі інформації. Масові методи поширення інформації. Групові методи інформаційного забезпечення.

Індивідуальні, групові та масові методи, їх суть і особливості. Їх переваги і недоліки. Освітні програми для різних категорій споживачів дорадницьких послуг. Основні принципи планування та розробки освітніх програм. Особливості навчання дорослих. Фокус групи. Використання пілотних проектів у дорадництві. Розвиток персоналу через навчання. Види консультування. Консультування бізнес-планування. Ситуаційний аналіз у освітніх програмах.

ТЕМА 3. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРИ НАДАННІ ДОРАДЧИХ ПОСЛУГ

Характеристика типів темпераменту. Способи психологічного впливу.

Основні правила ведення переговорів і надання консультаційних послуг. Особливості невербального спілкування. Правила ведення телефонних розмов. Основні правила приймання відвідувачів. Кодекс працівника дорадчої служби

ТЕМА 4. ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРОБІЗНЕСОВИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ У СВІТІ

Історія дорадництва у США. Сучасні системи дорадчої служби різних країн світу. Канадська модель дорадчої служби. Дорадчі служби у Великій Британії. Послуги з дорадництва та навчання в Ірландії. Консультаційна система з питань сільського господарства у Німеччині. Сільськогосподарські дорадчі служби у Швеції. Датська модель дорадчої служби. Дорадництво у Польщі, Франції, Угорщини, Албанії, Словенії, Молдови, Румунії, Хорватії, Естонії, Латвії, Казахстані.

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДОРАДНИЦТВА У СФЕРІ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.

Правові основи дорадництва в Україні. Закон України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”. Система розповсюдження сільськогосподарських знань та інформації в Україні. Етапи становлення дорадчої служби в Україні. Організація і структура дорадчої служби в Україні.

Мета і завдання інформаційно-консультаційної діяльності в Україні. Організаційно-правові форми дорадчих служб в Україні. Методи роботи української сільськогосподарської дорадчої служби та перспективи їх удосконалення і диверсифікації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

Конституція України : Закон України від 28. 06. 1996 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>

Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

Господарський кодекс України. Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

Цивільний кодекс України. Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>

Про сільськогосподарську дорадчу діяльність : Закон України № 1807-IV від 17.06.2004 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>

Про схвалення Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва: Розпорядження КМУ №1098-р від 31.10.2011 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1098-2011-%D1%80>

Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 р. № 1087-IV (із змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text>

Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21 липня 2020 р. №819-XI. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>

Про затвердження вартості соціально спрямованих дорадчих послуг: Наказ Міністерства аграрної політики та Міністерства економіки України №816/394 від 21.11.2007 року. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1330-07>

Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва на період до 2015 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України №303-р від 23.05.2012 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2012-%D1%80#Text>

Основна література.

1. Черевко Г. В. Лихочвор В.В., Городецький І.М. Дорадництво в агропромисловому комплексі України: Курс лекцій. Львів: НВФ Українські технології, 2007 р. 126 с.
2. Вергунов В. А., Белова О.І. Дорадництво в Україні: історія, здобутки, перспективи: монограф. Київ : Аграрна наука, 2020. 220 с.
3. Стельмащук А. М., Смоленюк П. С. Дорадництво : навч. посіб. Хмельницький: ПП Гонта А.С., 2011. 160 с
4. Сільськогосподарське дорадництво. URL <https://minagro.gov.ua/napryamki/rozvitok-silskih-teritorij/silskogospodarske-doradnictvo>

Додаткова література.

5. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [М. В. Зубець, та ін.] ; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2011. 1008 с.
6. Бакун Ю.О., Саяпін С.П. Шляхи цифрової трансформації сільськогосподарського дорадництва в Україні. *Економіка АПК*. 2020. № 4. С. 80.
7. Бакун Ю. О., Корінець Р.Я. Аналіз особливостей ринкового попиту сільськогосподарських товаровиробників на дорадчі послуги в Україні / *Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 72–85.
8. Безкровний М. Ф. Діяльність установ аграрної освіти на ринку сільськогосподарських інформаційно–консультаційних. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 15. С. 11– 20.
9. Безкровний М. Державне регулювання сільськогосподарської дорадчої діяльності. *Ефективна економіка*. 2017. № 6. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5675> (дата звернення: 15.03.2020 р.)
10. Безус Р.М., Дубчак М.О. Генезис та розвиток сільськогосподарських дорадчих служб в Україні. *Економіка АПК*. 2020. № 8. С. 52.
11. Вергунов В. А., Белова О.І. Дорадництво в Україні: історія, здобутки, перспективи: монограф. Київ : Аграрна наука, 2020. 220 с.
12. Галич О. А., Сосновська О. О. Сільськогосподарське дорадництво : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 368 с.
13. Інноваційні напрямки розвитку дорадництва : Колективна монографія / Національний університет біоресурсів і природокористування України. Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2011. 280 с.

14. Кальна-Дубінюк Т.П. та ін. Формування та розвиток системи дорадництва в Україні : монографія / Т. П. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. 332 с.
15. Кальна-Дубінюк Т.П., Бесчастна М.В. Соціальне партнерство в сільській місцевості з використанням потенціалу дорадчих служб. Економіка АПК. 2015. № 7. С. 71.
16. Коваленко Т. До питання сільськогосподарської дорадчої діяльності. URL : <http://agro-business.com.ua/agro/u-pravovomu-poli/item/1852-dopytannia-silskohospodarskoi-doradchoi-diialnosti.html> (дата звернення: 16.02.2020 р.).
17. Кулаєць М. М., Безкровний М. Ф. Законодавче врегулювання надання соціально спрямованих дорадчих послуг вищими аграрними навчальними закладами. *Агроінком*. 2010. № 7–9. С. 74–76.
18. Куць Т. В., Зарицька Н. П. Дорадництво в розвитку конкурентоспроможного сталого сільського господарства: досвід університету штату Колорадо (США). *Економіка АПК*. 2014. № 5. С. 101.
19. Основи сільськогосподарського дорадництва в Україні. Навчальний посібник для дорадчих служб / За ред. Р. Шмідта. Львів: НВФ “Українські технології”, 2003. 680 с.
20. Похиленко Н.М. Ретроспектива парадигм сільськогосподарського дорадництва: варіанти для України. *Економіка АПК*. 2018. № 7. С. 113
21. Сільськогосподарське дорадництво повинно сконцентруватися на інвестиціях. URL : <https://apd-ukraine.de/ua/1131-silskogospodarske-doradnitstvo-povinningo-skontsentruvatisya-na-investitsiyakh>
22. Скрипник А. В., Саяпін С. П Інформаційне забезпечення в дорадництві з використанням сучасних інноваційних Інтернет-технологій. *Економіка АПК*. 2019. № 12. С. 46-60. URL : <http://eapk.org.ua/contents/2019/12/46>.
23. Стельмащук А. М., Смоленюк П. С. Дорадництво : навч. посіб. Хмельницький: ПП Гонта А.С., 2011. 160 с
24. Теорія та практика дорадництва (планування та втілення програм екстеншен): навч. посіб. / Буткалюк Т., Ванжула Ю., Лоянич Г. и др. Вінниця : ТОВ «Консоль», 2004. 240 с.
25. Шаманська О. І., Тітаренко О. М., Ю. В. Довгань. Сільськогосподарське дорадництво: навч. посіб. Вінниц. нац. аграр. ун-т. Вінниця : Нілан, 2016. 317 с.
26. Черевко Г., Глубіш Л. Організація взаємодії із стейкхолдерами [навч. посібник]. Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2019. 267 с.
27. Krosny J. Oświata i doradztwo rolnicze w RFN. Warszawa, 2001. 215 s.
28. Kujawiński W. Metodyka i orgnizacja doradztwa rolniczego. Poznań, 2002. 222 s

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси - книжковий фонд читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1, Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).

2. Електронні інформаційні ресурси:

Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/>

Офіційний вебпортал парламенту України. Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>;

Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України. URL : <http://www.dorada.org.ua/about.html>

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>.

Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. URL: www.lsl.lviv.ua.

Офіційний сайт Базы українського законодавства в Інтернет. URL: www.lawukraine.com.

Аграрне Інформаційне агентство. Режим доступу: <https://agravery.com/>

Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua>

Інформаційна компанія ProAgro. URL: <https://proagro.com.ua/>

Онлайн ресурс AgroReview. URL: <https://agroreview.com/>

Портал AgroNews. URL: <https://agronews.ua/>

Ресурс AgroPortal. URL: <http://agroportal.ua/>

Ресурс Kurkul. URL: <https://kurkul.com/>

Сайт Landlord. URL: <https://landlord.ua/>

Статистична інформація Державної служби статистики України. Режим доступу: URL: [http:// www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)